

Jag är inte sjuk av annat än törst

– om törstens kraft och inneboende rörelse mot gemenskap

Vad kan törst förmå en människa att göra?

Prästen Susanna Venetvaara finner en relation mellan två kvinnor vid en brunn: den samariska kvinnan vid Sykars brunn och Gertrud vid Paradisbrunnen i Selma Lagerlöfs Jerusalem. Och ser hur törsten efter gemenskap under coronapandemin för oss närmare Gud.

DET ÄR 1995. Jag är 19 år och läser Svenska kyrkans grundkurs i en mindre stad vid ett vatten. Bland undervisning och delande nynnar jag på Emmylou Harris låt *Deeper Well*:

"I found some love and I found some money. Found that blood would drip from the honey. Found I had a thirst that I could not quell. Lookin' for the water from a deeper well."

Den osläckbara törsten som besystrat mig med Emmylou Harris ska följa mig genom livet. Två decennier senare är det poeten Mary Oliver som sätter ord på den där ohejdbara kraften i dikten *Thirst*:

"Another morning and I wake with the thirst for the goodness I don't have [...] Who knows what will finally happen or where I will be sent, yet already I have given a great many things away, expecting to be told to pack nothing, except the prayers which, with this thirst, I am slowly learning."

Törsten är en universell betingelse, ett allmänskligt behov som varit orsak till såväl boplatser som vandring. Därmed ställs törsten i relation till ett fenomen, nämligen gräns. Jag ska förklara hur jag tänker, men börjar med en fråga: Vad kan törst förmå en människa att göra? Att förflytta sig över långa sträckor, korsa gränser, söka sig till brunnar, bryta upp från hem, familj och kända trakter? Ja, allt detta. Törsten är förankrad i kroppen – men har också innebörd av en längtan bortom det gripbara, så som Emmylou Harris sjunger och Mary Oliver diktar. De är inte ensamma i den erfarenheten, de har sällskap av den första kvinnan att få Nobels litteraturpris: Selma Lagerlöf.

Två berättelser om törst

När Selma Lagerlöf skriver sitt bondepos *Jerusalem* berättar hon om hur törst får en hel by att brytas upp. Där skiljs barn från sina föräldrar, vänner från varandra och en skara människor beslutar sig för att lämna hemtrakten i Nås, Dalarna. De beger sig till Jerusalem för att vänta på Messias, förväntar sig att Kristus ska komma tillbaka till jorden och i väntan på honom lever de ett annat liv än förut. De går in i egendoms gemenskap och formar andra regler än de kommit ifrån. Gifta makar separerar, män och kvinnor hålls ifrån varandra liksom barn från sina föräldrar. Det finns inte längre skäl till att upprätthålla vare sig släkte eller sociala kutymmer i väntan på honom som ska komma och förändra allt! Som ska göra nytt med världen.

I sin väntan drabbas kolonien av en sjuk, präglad av feber och törst. De lider brist både på Messias återkomst och rent vatten; de får koka bottenvattnet från Jerusalems underjordiska stillastående cisterner.

När evangelisten Johannes berättar om en namnlös kvinna från Samarien som söker sig till Sykars brunn är det också en berättelse om törst. Hon behöver inte skåda mot himlen eller vända sig till Jerusalem för att möta Messias. Nej, hon möter honom i hans jordiska liv, vid en brunnskant, i skepnaden av en trött, dammig, judisk man. Han törstar och ber henne om vatten – och så har en gräns dem emellan lösts upp. Hon påtalar det oerhörda för honom, att judarna och samarierna betraktar varandra som rituellt orena och därför inte kan

*”Utanför de stängda kyrkportarna och hänvisade till de flimrande skärmarna,
blev vi inte återförda till en längtan som vi gått miste om?”*

Till en längtan som för hjorten till bäckens vatten, och oss närmare Gud?”

dricka ur samma kärl, men Jesus lägger inte ordningen till rätta igen utan upprepar sin önskan. Han inbjuder henne till att dricka ur samma kärl, men vänder samtidigt runt samtalet: om hon förstod vem som ber henne räcka honom något, skulle hon svara med samma önskan till honom.

Kristus törstade först

Längre in i Lagerlöfs *Jerusalem*, på kanten av en sjuksäng, möter vi Gertrud. Hon är svårt sjuk, liksom många andra i kolonien. Det kokade vattnet lindrar inte deras törst och kommer inte med hälsa. Istället förvärras lidandet hos de sjuka. Några av dem dör. Gertrud vill förmå sin vän Gabriel att gå in i Jerusalem och hämta vatten från brunnen som har ”sin källa i paradiset”. Efteråt ska Gabriel undra över vilken kraft som kommit över honom. Utan att lämna rummet berättar han om den mödosamma och farofyllda strapatsen till brunnen inne i staden. De lägger av sig tiden och rummet och färdas tillsammans till den brunn som har sin källa i paradiset.

Till slut förmår han henne att dricka, samma vatten hon nyss bjudits men bryskt avvisat. Trots att inget egentligen har förändrats blir hon vare sig sjukare eller dör. Istället tillfrisknar hon. Gertrud sitter i sin säng och tror att hon har druckit det vatten som har sin källa i paradiset, den källa som ligger och slumrar under det jordiska Jerusalem.

Bredvid Gertrud står den samariska kvinnan, som likt henne törstar efter ett annat vatten än vad de båda hittills har druckit. De tar båda två vittnande gestalt av det oerhört stora: *att vattnet är levande för den som tror*. Så bjuder Gertrud Gabriel att också dricka det levande vattnet. Gabriel, som inte ens har tillåtelse att vara ensam med henne, vänder runt glaset och låter vattnet rinna över hans läppar på samma plats där Gertrud vilat sina. Handlingen är en kyss och den för kolonins sociala grundbult som stavas gräns är upplöst till ett möte.

Men är då inte detta endast en historisk respektive fiktiv händelse? Jag läser dem inte så. Nog vandrar också vi med en törst efter den där godheten vi själva inte besitter och söker oss till brunnskanten. Där möter vi varandra, alla vi Gertrudar och alla vi med okända

namn – och Kristus är där. För Kristus törstade först och har länge väntat vid kanten av en brunn och en sjuksäng med sin bön om att vi ska ge honom det vatten han längtar efter, som kanske kan kallas tro, tillit eller överlåtelse.

Ett nytt hopp

Kanske att vi i våra sammanhang hade glömt bort törstens betydelse. Vattentillgången är god i vår tid och källans mening tycks ibland ha förlorat sitt värde. Med coronapandemins utbrott uppstod samtidigt en brist på – och en mängd av! – gudstjänster och andakter, som säger något om det och om oss. Vi hade lyckats skapa oss en tillvaro där vi tänjt ut existensens villkor och trodde oss vara oberoende av gränsens separativa förmåga, men fann oss stå inför en skiljelinje som vi själva inte hade valt. Den tog ifrån oss en känsla av frihet och självbestämmande, men också – skulle det visa sig – en samhörighet vi inte kan leva utan.

Utanför de stängda kyrkportarna och hänvisade till de flimrande skärmarna, blev vi inte återförda till en längtan som vi gått miste om? Till en längtan som för hjorten till bäckens vatten, och oss närmare Gud? Med avstånd till varandra lärde vi oss än en gång att bryta upp från det vi kände till, vi korsade gränser och fann att källan har många gestalter men förblir densamma. Jag menar att vi, i törsten efter varandra, efter gemenskapen och att sida vid sida få vända våra ansikten till Gud, åter lärde oss en bön vi glömt men som två kvinnor vid varsin brunnskant bevarat åt oss: *Herre, ge mig det vattnet att jag aldrig blir törstig*.

Och Jesus delar vattenglas med oss. Inte på avstånd utan, likt Gabriel, med vänskapens kyss. Gränsen som var, är inte längre och ett möte blir till. Vattnet är levande för den som tror. •

SUSANNA VENETVAARA är präst i Svenska kyrkan och jobbar i Götene pastorat. Hon skriver andlig poesi – en del av hennes texter har blivit tonsatta – och har en bakgrund som sjuksköterska specialiserad på hjärtsvikt.

ARTIKELN DU JUST LÄST är hämtad ur
tidningen Elsa nr 1/2021, med temat:
I pandemins tid

ELSA ÄR EN TIDNING om feministisk teologi, kultur och ekumenik
som ges ut av Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd, SEK.

BLI MEDLEM i SEK, Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd,
så får du tidningen hemskickad direkt i brevlådan.

Läs mer och bli medlem på
www.svekumeniskakvinnor.se

